

ที่ นร ๐๕๐๖/๑๑๓๓

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

 มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง การกำหนดวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ

เรียน รอง - นรม., รัฐ - นร., กระทรวง กรม ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ กษ ๐๑๐๐/๓๔๔๗
ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดให้
วันที่ ๕ มิถุนายน ของทุกปีเป็น “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ” ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือ
ที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ ลงมติเห็นชอบตามที่
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรชัย ภูประเสริฐ)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๐๐ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๖๕

www.cabinet.thaigov.go.th

ที่ กษ ๐๑๐๐/ ๑๙๕๗

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

มี ๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง การกำหนดวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๗๗๗๔ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนด “วันเกษตรกร”
๒. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๖/๒๑๔๔๐
ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

๑. เรื่องเดิม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เรื่องการปรับเปลี่ยนเป้าหมายปริมาณรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปี ๒๕๕๒ และการกำหนดวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ โดยในส่วนของกำหนดให้วันที่ ๕ มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ นั้น ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง โดยให้พิจารณาถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวันพืชมงคลด้วย เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๙ เรื่อง กำหนด “วันเกษตรกร” ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้วันพระราชพิธีพืชมงคลของทุกปี เป็นวันเกษตรกร เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ผลผลิตข้าวนอกจากจะเป็นอาหารหลักของประชากรแล้วยังเป็นสินค้าสำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ประกอบกับในปีนั้น เป็นปีข้าวสากล ซึ่งรัฐบาลไทยได้ร่วมมือในการจัดงานปีข้าวสากลขึ้นในประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ กรุงโรมได้เชิญชวนให้ทุกประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกร่วมมือในการจัดงานขึ้นทุกประเทศ ในการนี้ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติโดยถือวันพระราชพิธีพืชมงคลเป็นวันเกษตรกร ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ เป็นต้นมา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเกษตรพึงระลึกถึงความสำคัญของการเกษตร และร่วมประกอบพิธีพืชมงคล เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาชีพของตน ให้เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศชาติ โดยพยายามปรับปรุงอาชีพการเกษตรให้เป็นผลดียิ่งขึ้น รายละเอียดปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ ตอนที่ ๔๓ หน้า ๑๗๙๖ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๐๙ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

๒.๒ พระราชพิธี...

๒.๒ พระราชพิธีพืชมงคล เป็นพิธีทำขวัญพืชพรรณธัญญาหาร ที่พระมหากษัตริย์ทรงอธิษฐานเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารแห่งราชอาณาจักรไทย ปัจจุบันมีการประกอบพิธี ๒ วัน คือ วันแรกเป็นพระราชพิธีพืชมงคล อันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่ง ประกอบพิธีในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กับวันที่สองพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ อันเป็นพิธีพราหมณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งมีชื่อรวมเรียกว่า พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ สำหรับวันพระราชพิธีพืชมงคล ถือเป็นพิธีทำขวัญพืชพรรณธัญญาหาร โดยสิ่งของที่นำเข้าพิธีนั้น มีทั้งข้าว และเมล็ดพืชต่าง ๆ รวม ๔๐ อย่าง พันธุ์พืชเหล่านี้เป็นของปลูกงอกได้ทั้งสิ้น เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่ว งา เมือก และมัน

๒.๓ นอกจากวันเกษตรกรที่กำหนดเป็นวันเดียวกันกับวันพระราชพิธีพืชมงคลของทุกปีแล้ว ในภาคการเกษตรยังมีการกำหนดวันสำคัญเฉพาะด้าน เช่น วันโคนมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดในวันที่ ๑๗ มกราคม ของทุกปี สืบเนื่องจากวันที่ ๑๖ มกราคม เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมทั้งพระมหากษัตริย์ของประเทศเคนยา มาร์ค เสด็จฯ เป็นองค์ประธานเปิดฟาร์มโคนมไทยเคนยา และเปิดศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมที่ อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี แต่โดยเหตุที่ วันที่ ๑๖ เป็นวันครู คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดเลื่อนเป็นวันที่ ๑๗ มกราคม ของทุกปี และกำหนดให้วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี วันประมงแห่งชาติ ซึ่งกำหนดขึ้นโดยอาศัยประเพณีดั้งเดิมได้แก่การปล่อยปลาในวันสงกรานต์

๒.๔ การกำหนดให้มี “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ” เป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ ซึ่งได้มีการยกย่องโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งชาวนา ตลอดจนได้มีการประชาสัมพันธ์รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนมาหลายครั้ง และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ข้าวดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๓. ข้อพิจารณา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาร่วมกับหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เช่น นายกสมาคมชาวนาไทย นายกสมาคมส่งเสริมชาวนาไทย และนายกกิตติมศักดิ์สมาคมโรงสีข้าวไทยแล้ว เห็นว่าควรจัดให้มี “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ” เป็นการเฉพาะ แยกจากวันเกษตรกร โดยมีเหตุผล ดังนี้

๓.๑ ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อประเทศและสังคมไทยอย่างยิ่ง โดยเป็นพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดกว่า ๖๐ ล้านไร่ มีครัวเรือนชาวนาประมาณ ๓.๗ ล้านครัวเรือน นอกจากนี้ ยังส่งออกทำเงินตราเข้าประเทศประมาณปีละ ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ข้าวยังมีความสำคัญต่อวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทย รวมทั้งเป็นความมั่นคงทางอาหาร ดังนั้น นโยบายหรือมาตรการใดที่เกี่ยวกับข้าวย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นไปของสังคมไทยอย่างมาก

๓.๒ การกำหนดให้มี “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรำลึกถึงความสำคัญของข้าว ในฐานะที่เป็นพืชอาหารหลักของคนไทยมาอย่างยาวนาน รวมทั้งเพื่อเชิดชูเกียรติและสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่ชาวนา ซึ่งเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของชาติ นอกจากนี้ยังมุ่งหวังที่จะสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนชาวนา ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดการปลูกข้าวในอนาคตด้วย

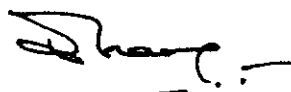
๓.๓ กิจกรรมที่จะจัดขึ้นในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ จะประกอบด้วยกิจกรรมทางด้านวิชาการเช่นการจัดประชุมสัมมนาวิชาการด้านข้าว การจัดนิทรรศการของภาคราชการและเอกชน การจัดแสดงผลงานวิจัย หรือนวัตกรรมด้านข้าว รวมทั้งการประกวดผลผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว การจัดเวทีชาวนา และกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมได้แก่พิธีบูชาแม่โพสพ การแสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าว การมอบรางวัลเชิดชูเกียรติชาวนา เป็นต้น ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดีที่จะประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วโลกได้รู้จักคุณภาพและคุณค่าทางวัฒนธรรม รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิชาการของชาวไทยมากยิ่งขึ้น

๓.๔ การกำหนดให้วันที่ ๕ มิถุนายน ของทุกปี เป็น “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ” เนื่องจาก เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๘๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ ๘) เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทอดพระเนตรการทำนาที่อำเภอบางเขน และทอดพระเนตรกิจการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งได้ทรงหว่านข้าวด้วยพระองค์เองในแปลงนา หลังศึกษา เกษตรกลางบางเขน (ภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบัน) นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่พระราชทานต่อชาวนาสยามและชาวไทย และเป็นวาระสำคัญต่อกิจกรรมข้าวไทย โดยชมรมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อาวุโส มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมการข้าว ได้ร่วมกันจัดงานวันรำลึกถึงรัชกาลที่ ๘ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงหว่านข้าว ณ เกษตรกลางบางเขนเป็นประจำทุกปี ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะอนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการผลิต ในการกำหนดให้วันที่ ๕ มิถุนายน ของทุกปี เป็น “วันข้าวและชาวนาแห่งชาติ”

๓.๕ การมีวันข้าวและชาวนาแห่งชาติเป็นการเฉพาะ แยกออกจากวันพระราชพิธีพืชมงคลซึ่งเป็นวันเกษตรกรด้วย เนื่องจากวันดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีอาชีพทางการเกษตรระลึกถึงความสำคัญของการเกษตร ซึ่งมีได้เฉพาะเจาะจงแต่เฉพาะอาชีพการทำนาและชาวนาเท่านั้น แต่หมายรวมถึงอาชีพการทำไร่ การทำสวนด้วย ซึ่งการกำหนดวันพระราชพิธีพืชมงคลในแต่ละปีนั้น เป็นการกำหนดทางจันทรคติ ทำให้ไม่สามารถระบุเป็นวันแน่ชัดล่วงหน้าถาวรในปฏิทินได้ และไม่เหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง สำหรับชาวนาโดยทั่วไป รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกิจในการเตรียมงานสำหรับพระราชพิธี ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานรัฐมนตรี

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๔ ๔๔๔๓